

ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดทำข้อมูลทางบัญชี
ของสำนักงานบัญชีในจังหวัดอุดรธานี

Factors Affecting the Efficiency of Accounting Information Preparation of
Accounting Firms in Udon Thani Province

ปฎิมาภรณ์ แสง¹ ปิยะวรรณ แก้วปัญญา² อมรลักษณ์ ศิริทองสุข³

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจทางบัญชีของนักบัญชีในจังหวัดอุดรธานี เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการจัดทำข้อมูลทางบัญชีของสำนักงานบัญชีในจังหวัดอุดรธานี และ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของความรู้ความเข้าใจทางบัญชีของนักบัญชีในจังหวัดอุดรธานี กับ ประสิทธิภาพการจัดทำข้อมูลทางบัญชีของสำนักงานบัญชีในจังหวัดอุดรธานี โดยอาศัยแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มประชากรตัวอย่าง จำนวน 30 คน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีจำนวนนักบัญชีในสำนักงาน คิดเป็นร้อยละ 53.3 ระยะเวลาที่สำนักงานบัญชีเปิดทำการ 5-7 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.7 ประเภทการจัดตั้งของสำนักงานบัญชีเป็นบุคคลธรรมดา/คณะบุคคล คิดเป็นร้อยละ 23.0 จำนวนลูกค้าที่เคยใช้บริการไม่เกิน 100 ราย คิดเป็นร้อยละ 60.0 และ วุฒิการศึกษาของผู้ปฏิบัติงานทางบัญชีในสำนักงาน อยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 80.0 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า สำนักงานบัญชีที่มีจำนวนนักบัญชีในสำนักงาน ระยะเวลาที่สำนักงานบัญชีเปิดทำการ ประเภทการจัดตั้งของสำนักงานบัญชี จำแนกตามจำนวนลูกค้าที่เคยใช้บริการ และ วุฒิการศึกษาของผู้ปฏิบัติงานทางบัญชีในสำนักงาน แตกต่างกันมีประสิทธิภาพการจัดทำข้อมูลทางบัญชีของสำนักงานบัญชีในจังหวัดอุดรธานีแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ จากการวิเคราะห์การพิสูจน์สมมติฐานพบว่า ความรู้ความเข้าใจทางบัญชีของนักบัญชีในจังหวัดอุดรธานี มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการจัดทำข้อมูลทางบัญชีของสำนักงานบัญชีในจังหวัดอุดรธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยที่มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับค่อนข้างสูง และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน (Pearson Correlation = 0.750, Sig = .000)

คำสำคัญ: สำนักงานบัญชี, ความรู้ความเข้าใจ, ประสิทธิภาพ

¹ นักศึกษา คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุมขอนแก่น อีเมล patimaporn.saw@spumail.net

² นักศึกษา คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุมขอนแก่น อีเมล Piyawan.kaw@spumail.net

Abstract

This study have a purpose To study the knowledge and understanding of accounting of accountants in Udon Thani Province To study the efficiency of accounting data preparation of accounting firms in Udon Thani Province and to study the relationship of accounting knowledge and understanding of accountants in Udon Thani Province and the efficiency of accounting data preparation of accounting firms in Udon Thani province. by using questionnaires as a tool to collect data From a sample population of 30 people, the results showed that. Most of the samples There are a number of accountants in the office. accounted for 53.3%, period of time the accounting firm opened for 5-7 years, or 36.7%. Type of establishment of the accounting firm is a natural person/group of persons accounted for 23.0%, the number of customers who used to use the service not more than 100, representing 60.0% and the educational background of the accountant in the office Undergraduate accounted for 80.0%. Accounting office with number of accountants in the office. Period of time that the accounting office is open Type of establishment of an accounting firm Classified by the number of customers who have used the service and educational qualifications of accounting practitioners in different offices, the efficiency of accounting information preparation of accounting firms in Udon Thani province differs. with statistical significance at the 0.05 level and from the hypothesis proof analysis, it was found that Accounting knowledge and understanding of accountants in Udon Thani Province It is related to the efficiency of accounting information preparation of the accounting office in Udon Thani province. It was statistically significant at the 0.05 level with a relatively high correlation. and in the same direction (Pearson Correlation = 0.750, Sig = .000).

Keywords: accounting firm, knowledge and understanding, efficiency

ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

สำนักงานบัญชีมีบทบาทความสำคัญ เป็นอีกหนึ่งทางเลือกให้ผู้ประกอบการไม่ว่าจะเป็นธุรกิจขนาดเล็ก ขนาดกลาง หรือขนาดใหญ่ ตัดสินใจเลือกใช้บริการจัดทำบัญชี (ปรีศินี ภายพันธ์และธนธิ เหมมันต์, 2557) ซึ่งจากข้อมูลของกรมพัฒนาธุรกิจการค้าพบว่าสำนักงาน บริการรับทำบัญชีทั้งหมดในประเทศไทยมีจำนวนทั้งสิ้น 8,391 สำนักงาน (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2563) มีสำนักงานบริการรับทำบัญชีที่แจ้งรายละเอียดของสำนักงานต่อกรมพัฒนาธุรกิจการค้า จำนวนทั้งสิ้น 4,081 สำนักงาน ในจำนวนดังกล่าวเป็นสำนักงานบริการรับทำบัญชีในภาคใต้จำนวน 343 สำนักงาน (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2565) ในสำนักงานบัญชีจะมีผู้ทำบัญชีมีหน้าที่จัดทำบัญชีให้เป็นไปตามมาตรฐานการรายงานทางการเงิน และข้อกำหนดต่างๆ ทางกฎหมาย ซึ่งต้องใช้ความรู้ความสามารถทางวิชาชีพบัญชี แต่เนื่องจากปัจจุบันมีผู้ทำบัญชีจำนวนมาก จากข้อมูล ณ วันที่ 31 ตุลาคม 2562 ผู้ทำบัญชี (คงอยู่) มีจำนวน 68,805 คน

เพิ่มขึ้นจากปี 2561 จำนวน 3,481 คน ในการปฏิบัติของผู้ทำบัญชีแม้จะมีมาตรฐานในวิชาชีพ และมาตรฐานการรายงานทางการเงินแต่การปฏิบัติงานก็ยังคงมีการจัดทำที่แตกต่างกัน ซึ่งจากข้อมูลของสำนักกำกับดูแลธุรกิจพบข้อบกพร่องในการทำบัญชีของธุรกิจรับทำบัญชีอยู่ในอัตราสูง อาทิเช่น ข้อบกพร่องเกี่ยวกับเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี ข้อบกพร่องเกี่ยวกับการบันทึกบัญชี และข้อบกพร่องเกี่ยวกับการจัดทำงบการเงินและการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงิน (สำนักกำกับดูแลธุรกิจ, 2553) ข้อบกพร่องต่างๆอาจลดความน่าเชื่อถือในตัวผู้ทำบัญชีได้ การประกอบวิชาชีพนั้นจะต้องมีความรู้ความสามารถ และมีมาตรฐานในการปฏิบัติงานเพื่อให้ผลงานมีความน่าเชื่อถือ ผู้ทำบัญชีจะต้องขึ้นทะเบียนไว้กับสภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ และต้องมีการพัฒนาความรู้ต่อเนื่อง (CPD) 12 ชั่วโมงต่อปี (สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2560) เพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน และให้งานบริการมีความน่าเชื่อถือ ให้สมกับคำว่า “วิชาชีพบัญชี” ซึ่งต้องมีความรู้ทางวิชาชีพบัญชีขั้นสูงเพื่อให้ทำหน้าที่เป็นผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่มีความสามารถภายใต้สภาพแวดล้อมที่ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และผู้ทำบัญชียังถือเป็นสมาชิกของสหพันธ์นักบัญชีระหว่างประเทศ (International Federation of Accountancy: IFAC) อีกด้วย

จากการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า บริการของสำนักงานบัญชีคุณภาพส่วนใหญ่ คือ การจัดทำบัญชี การให้บริการด้านภาษีอากร การตรวจสอบบัญชี การวางระบบบัญชี และการอบรมสัมมนา (เพ็ญธิดา พงษ์ธานี, 2552) ซึ่งในจังหวัดอุดรธานีถึงแม้จะไม่ใช่ว่าจังหวัดที่มีความโดดเด่นด้านอุตสาหกรรม แต่ก็ได้มีการจัดตั้งบริษัทต่างๆขึ้นมากมาย ซึ่งบริษัททุกบริษัทจำเป็นต้องมีการจัดทำข้อมูลทางบัญชีอย่างมีประสิทธิภาพ จึงทำให้มีสำนักงานบัญชีเกิดขึ้นในจังหวัดอุดรธานีมากมาย

จากการศึกษาข้อมูลข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดทำข้อมูลทางบัญชีของสำนักงานบัญชีในจังหวัดอุดรธานี เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการจัดทำข้อมูลทางบัญชีของสำนักงานบัญชีในจังหวัดอุดรธานี ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดทำข้อมูลทางบัญชีของสำนักงานบัญชีในจังหวัดอุดรธานี ซึ่งสามารถนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดทำข้อมูลทางบัญชีของสำนักงานบัญชีจังหวัดอุดรธานีให้สูงขึ้นได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเข้าใจทางบัญชีของนักบัญชีในจังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการจัดทำข้อมูลทางบัญชีของสำนักงานบัญชีในจังหวัดอุดรธานี
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของความรู้ความเข้าใจทางบัญชีของนักบัญชีในจังหวัดอุดรธานี กับประสิทธิภาพการจัดทำข้อมูลทางบัญชีของสำนักงานบัญชีในจังหวัดอุดรธานี

เนื้อหาที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดทำบัญชี
 การบัญชี (Accounting) หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์และจัดบันทึก การจำแนก และ จัดประเภทรายการค้าออกเป็นหมวดหมู่ รวมทั้งสรุปผลรายงานและเหตุการณ์ทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ

อย่างมีหลักเกณฑ์ เพื่อจัดทำเป็นรายงานทางการเงิน โดยแสดงข้อมูลเกี่ยวกับฐานะการเงิน ผลการดำเนินงาน ของกิจการ และการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงินในรูปของหน่วยเงินตรา เสนอต่อผู้ใช้งบการเงินทุกประเภททั้ง ภายในและภายนอกกิจการ เพื่อประโยชน์ในการนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้ในการตัดสินใจทางเศรษฐกิจ (ปาริชาต มณีมัย, 2553 : 3)

การทำบัญชี (Bookkeeping) หมายถึง การบันทึกรายการทางบัญชีที่เกิดขึ้นเพื่อเป็นหลักฐานในการจัดทำรายงานทางการเงิน ได้แก่ การจดบันทึกรายการขึ้นต้น การจัดหมวดหมู่โดยการแยกประเภทรายการและสรุปผลจัดทำงบการเงิน แต่ไม่รวมถึงส่วนของการวิเคราะห์และการแปลความหมายของข้อมูล ดังนั้น หน้าที่ บัญชีจึงเป็นส่วนหนึ่งของการบัญชี (Accounting) บุคคลที่ได้รับประโยชน์จากข้อมูลทางการเงิน (ธัญกร จันทร์สาส์น 2556:11) ข้อมูลทางการเงินของกิจการจัดทำขึ้นเพื่อนำเสนอแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องกับกิจการและบุคคลที่สนใจ เพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้ในจุดประสงค์ที่แตกต่างกัน สามารถจำแนกผู้ใช้ออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มผู้ใช้ภายในกิจการ ได้แก่ เจ้าของกิจการ คือ ผู้เป็นเจ้าของธุรกิจ ใช้ข้อมูลทางการเงินเพื่อให้ทราบถึงฐานะการเงินและผลการดำเนินงานในกิจการของตน เพื่อประโยชน์สำหรับการวางแผนและการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงานการเปลี่ยนแปลงการลงทุนในอนาคต

ผู้ทำบัญชีต้องมีคุณสมบัติตามพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 และพระราชบัญญัติวิชาชีพ บัญชี พ.ศ. 2547 ผู้ทำบัญชีต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพบัญชีตามมาตรฐานการบัญชี และจรรยาบรรณในการปฏิบัติงานทางด้านบัญชี ผู้ทำบัญชีมีหน้าที่ในการจัดทำบัญชีที่เป็นอยู่ตามความเป็นจริงให้เป็นไปตามหลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป มาตรฐานการรายงานทางการเงินและมาตรฐานการบัญชีและแนวปฏิบัติตามแม่บทการบัญชี ดังนี้

1. หลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป (General Accepted Accounting Principles) หมายถึง ประเพณีนิยม กฎเกณฑ์ และวิธีการต่างๆ ซึ่งอธิบายให้ทราบถึงวิธีปฏิบัติทางการบัญชีที่ใช้กันโดยทั่วไป
2. มาตรฐานการรายงานทางการเงินและมาตรฐานการบัญชี (Accounting Standards) หมายถึง หลักการบัญชีและวิธีปฏิบัติทางการบัญชีที่รับรองทั่วไป หรือมาตรฐานการบัญชีที่กำหนดขึ้น โดยคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการบัญชี ภายใต้การกำกับดูแลของสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์
3. แนวปฏิบัติตามแม่บทการบัญชี กำหนดขึ้นเพื่อวางแนวคิดที่เป็นพื้นฐานในการจัดทำและนำเสนองบการเงินแก่ผู้ใช้งบการเงินที่เป็นบุคคลภายนอกซึ่งสาระสำคัญที่ปรากฏในแม่บทบัญชี

2. แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการจัดทำบัญชี

โครยา บุตรอินทร์ และคณะ (2557) ได้กล่าวว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชี (Efficiency of accounting practice) เป็นความสามารถ ในการปฏิบัติให้มีความถูกต้องและน่าเชื่อถือและเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจ เชิงเศรษฐกิจ ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานขององค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้า ซึ่งการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพจะต้องประกอบด้วย การทำงานต้องเชื่อถือได้ งานสำเร็จทันเวลาและผลงานได้มาตรฐาน ดังนั้นการปฏิบัติงานทางการบัญชีที่ดีจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องภายในองค์กร โดยเฉพาะผู้บริหารจะต้องมีการควบคุมดูแล เพื่อให้การปฏิบัติทางการบัญชีมีประสิทธิภาพทันต่อเวลา มีความถูกต้องในการรายงานผล และสามารถตรวจสอบได้ ทั้งนี้ข้อมูลการบัญชีที่ดีจะช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง

รวมทั้งผู้บริหารสามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจและวางแผนการดำเนินงานได้ ซึ่งประสิทธิภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชีจะมีได้นั้น ควรเริ่มจากผู้บริหารจะต้องมีวิสัยทัศน์ทางการบัญชี และการบริหารงานที่ดีที่สามารถนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จ และสำเร็จตามเป้าหมาย

กิตติศักดิ์ มะลัย (2557) ได้กล่าวว่า ประสิทธิภาพการจัดทำบัญชี (Accounting Preparation Efficiency) ถือเป็นตัวชี้วัดระดับคุณภาพ แสดงให้เห็นว่า การปฏิบัติงานทางด้านบัญชีนั้น ดำเนินไปด้วยความรับผิดชอบ เอาใจใส่ โดยใช้ทักษะความรู้ ความสามารถอย่างเต็มที่เพื่อให้การนำเสนอข้อมูลในงบการเงินมีความถูกต้อง น่าเชื่อถือและทันกาล

Millet (1954) ได้ให้ทรรศนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึงผลการปฏิบัติงาน ที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ มวลมนุษย์ และได้รับผลกำไรจากการปฏิบัติงานนั้น (Human Satisfaction and Benefit Produced) ซึ่งความพึงพอใจ หมายถึง ความพึงพอใจในการบริการให้กับประชาชนโดยพิจารณาจาก

1. การให้บริการอย่างเท่าเทียม (Equitable Service)
2. การให้บริการอย่างรวดเร็วและทันเวลา (Timely Service)
3. การให้บริการอย่างเพียงพอ (Ample Service)
4. การให้บริการอย่างก้าวหน้า (Progression Service)

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การจัดทำบัญชีให้มีประสิทธิภาพนั้น มีความจำเป็นสำหรับองค์กร เพื่อช่วยให้องค์กรมีข้อมูลทางบัญชีที่มีความถูกต้อง ครบถ้วน เชื่อถือได้ และทันเวลา เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจด้านต่างๆ เช่น การวางแผน การควบคุม การวัดผล การดำเนินงาน หรือการตัดสินใจลงทุน เป็นต้น

3. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ

3.1 ทฤษฎีการเรียนรู้โดยการค้นพบของบรูเนอร์ (Jerome s.Bruner)

บรูเนอร์ เชื่อว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นต่อเมื่อผู้เรียนได้ประมวลข้อมูลข่าวสารจากการที่มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและสำรวจสิ่งแวดล้อม และบรูเนอร์เชื่อว่า การรับรู้ของมนุษย์เป็นสิ่งที่เลือกหรือเลือกรับรู้ที่ขึ้นกับความใส่ใจของผู้เรียนที่มีต่อสิ่งนั้นๆ การเรียนรู้จากการค้นพบ เนื่องจากผู้เรียนมีความอยากรู้อยากเห็น ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้เกิดพฤติกรรมสำรวจสภาพแวดล้อมและเกิดการเรียนรู้โดยการค้นพบขึ้น การเรียนรู้ตามแนวคิดของบรูเนอร์แบ่งเป็น 3 ชั้น

3.1.1 การเรียนรู้ด้วยการกระทำ (Enactive Representation) เป็นขั้นที่การเรียนรู้ที่เกิดจากประสาทสัมผัส ดูตัวอย่างและทำตาม เป็นช่วงตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 2 ขวบ เช่น ในกรณีที่เด็กเล็กๆ นอนอยู่ในเปลและเขย่ากระดิ่งเล่นขณะที่เขย่า บังเอิญกระดิ่งตกข้างเปล เด็กจะหยุดชนิดหนึ่งแล้วยกมือขึ้นดู เด็กทำท่าประหลาดใจ และเขย่ามือเล่นต่อไป โดยไม่มีกระดิ่งนั้น เพราะเด็กคิดว่ามือนั้นคือกระดิ่ง และเมื่อเขย่ามือเด็กก็จะได้ยินเสียงกระดิ่ง นั่นคือ เด็กถ่ายถอดสิ่งของ (กระดิ่ง) แทนประสบการณ์ด้วยการกระทำ

3.1.2 การเรียนรู้ด้วยการลองดูและจินตนาการ (Iconic Representation) เป็นขั้นที่เด็กเรียนรู้ด้วยการมองเห็น และการใช้ประสาทสัมผัสต่างๆ เช่น เมื่อเด็กอายุมากขึ้น 2-3 เดือน ทำของเล่นตกข้างเปล เด็กจะมอง

หาของเล่นนั้น ถ้าผู้ใหญ่แก้งกหยิบเอาไป เด็กจะหงุดหงิดร้องไห้ เมื่อมองไม่เห็นของ บุรุษนอร์ตีความว่า การที่เด็กมองหาของเล่นและร้องไห้หรือแสดงอาการหงุดหงิดเมื่อไม่พบของแสดงให้เห็นว่าในวัยนี้เด็กมีภาพแทนใจ ซึ่งต่างกับวัยที่เด็กคิดว่าการสั่งมือ การสั่งกระดิ่งเป็นสิ่งของเดียวกัน

3.1.3 การเรียนรู้โดยใช้สัญลักษณ์ (Symbolic Representation) เป็นขั้นที่เด็กสามารถจะเข้าใจการเรียนรู้สิ่งที่เป็นนามธรรมต่างๆ ได้เป็นขั้นที่สูงสุดของการพัฒนาทางด้านความรู้ความเข้าใจเด็กสามารถคิดหาเหตุผลและในที่สุดจะเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรมได้

3.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ของ Bandura

3.2.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) เป็นทฤษฎีการเรียนรู้แบบการวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก (Classical Conditioning) และทฤษฎีการเรียนรู้แบบการวางเงื่อนไขแบบโอเปอร์เร้นท์ (Operant Conditioning) ทั้ง 2 ทฤษฎีเน้นถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อม และเราได้เข้าใจทฤษฎีการเรียนรู้ตามทัศนะของนักจิตวิทยาปัญญานิยม ซึ่งเน้นความสำคัญของผู้เรียน ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเน้นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อม

3.2.2 การเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบ (Observational Learning หรือ Modeling) ซึ่งบันดูรา (Bandura) มีความเห็นว่า ทั้งสิ่งแวดล้อมและตัวผู้เรียนมีความสำคัญเท่าๆ กัน บันดูรากล่าวว่า คนเรามีปฏิสัมพันธ์ (Interact) กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบๆ ตัวเราอยู่เสมอ การเรียนรู้เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งทั้งผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อกันและกัน พฤติกรรมของเราส่วนมากจะเป็นการเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational Learning) หรือการเลียนแบบจากตัวแบบ (Modeling) สำหรับตัวแบบไม่จำเป็นจะต้องเป็นตัวแบบที่มีชีวิตเท่านั้น แต่อาจจะเป็นตัวแบบสัญลักษณ์ เช่น ตัวแบบที่เห็นในโทรทัศน์หรือภาพยนตร์หรือข้อมูลที่เขียนเป็นลายลักษณ์อักษร

3.2.3 กระบวนการที่สำคัญในการเรียนรู้โดยการสังเกต ซึ่งบันดูราได้อธิบายกระบวนการที่สำคัญในการเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเรียนรู้โดยตัวแบบ ว่ามีทั้งหมด 4 อย่าง คือ

- กระบวนการความใส่ใจ (Attention) ความใส่ใจของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญมาก ถ้าผู้เรียนไม่มีความใส่ใจการเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบก็จะไม่เกิดขึ้น ดังนั้น การเรียนรู้แบบนี้ ความใส่ใจจึงเป็นสิ่งที่ผู้เรียนจะต้องบันดูรากล่าวว่าผู้เรียนจะต้องรับรู้ส่วนประกอบที่สำคัญของพฤติกรรมของผู้ที่เป็นตัวแบบองค์ประกอบที่สำคัญของตัวแบบที่มีอิทธิพลต่อความใส่ใจของผู้เรียน มีหลายอย่าง เช่น มีความสามารถสูง หน้าตาดีรวมทั้งการแต่งตัว

- กระบวนการการจดจำ (Retention) บันดูรา อธิบายว่า การที่เรียนหรือผู้สังเกตสามารถที่จะเลียนแบบหรือแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบได้ก็เพราะ ผู้เรียนบันทึกสิ่งที่ต้องการสังเกตจากตัวแบบไว้ในความจำระยะยาว บันดูราพบว่าผู้สังเกตที่สามารถอธิบายพฤติกรรมหรือการกระทำของตัวแบบด้วยคำพูด หรือสามารถมีภาพพจน์สิ่งที่ตนสังเกตเห็นในใจจะเป็นผู้ที่สามารถจดจำสิ่งที่เรียนรู้โดยการสังเกตได้ดีกว่าผู้ที่เพียงแต่มองเฉย ๆ สรุปแล้วผู้สังเกตที่สามารถระลึกสิ่งที่สังเกตเป็นภาพพจน์ในใจ (Visual Imagery) และสามารถเข้ารหัสด้วยคำพูดหรือถ้อยคำ จะเป็นผู้ที่สามารถแสดงพฤติกรรมเลียนแบบจากตัวแบบได้แม้ว่าเวลาจะผ่านไปนาน

- กระบวนการการแสดงผลการเหมือนตัวแบบ (Reproduction) กระบวนการการแสดงผลการเหมือนตัวแบบเป็นกระบวนการที่ผู้เรียนแปรสภาพ (Transform) ภาพพจน์ (Visual Imagery) หรือสิ่งที่จำไว้เป็นการเข้ารหัสเป็นถ้อยคำ (Visual Coding) ในที่สุดแสดงออกมาเป็นการกระทำหรือแสดงผลการเหมือนตัวแบบ ปัจจัยที่สำคัญของกระบวนการนี้ คือ ความพร้อมทางด้านร่างกาย และทักษะที่จำเป็นต้องใช้ในการเลียนแบบของผู้เรียน ถ้าหากผู้เรียนไม่มีความพร้อมก็จะไม่สามารถแสดงผลการเหมือนตัวแบบได้

- กระบวนการจูงใจ (Motivation) บันดูรา อธิบายแรงจูงใจของผู้เรียนที่จะแสดงผลการเหมือนตัวแบบที่ตนสังเกต เนื่องจากความคาดหวังว่า การเลียนแบบจะนำประโยชน์มาให้ เช่น การได้รับแรงเสริมหรือรางวัล รวมทั้งการคิดว่า การแสดงผลการเหมือนตัวแบบจะทำให้ตนหลีกเลี่ยงปัญหาได้ ในห้องเรียนเวลาครูให้รางวัลหรือลงโทษพฤติกรรมของนักเรียนคนใดคนหนึ่ง นักเรียนทั้งห้องก็จะเรียนรู้โดยการสังเกต และเป็นแรงจูงใจให้ผู้เรียนแสดงผลการเหมือนตัวแบบหรือไม่แสดงผลการเหมือนตัวแบบ

3.3 ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมายของ Ausubel (David P. Ausubel)

ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมายของออสูเบล ได้เน้นความสำคัญของการเรียนรู้ที่มีความหมายและความเข้าใจ การเรียนรู้เกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนได้เชื่อมโยงสิ่งที่ได้รู้ใหม่เข้าไปในโครงสร้างของสติปัญญาและความรู้เดิมที่อยู่ในสมองของผู้เรียนแล้ว

3.3.1 ประเภทของการเรียนรู้ ประกอบด้วย การเรียนรู้โดยการรับอย่างมีความหมาย (Meaningful Reception Learning) การเรียนรู้โดยรับแบบท่องจำโดยไม่คิด (Rote Reception Learning) การเรียนรู้โดยค้นพบอย่างมีความหมาย (Meaningful Discovery Learning) การเรียนรู้โดยการค้นพบแบบท่องจำโดยไม่คิด (Rote Discovery Learning)

3.3.2 รูปแบบที่ยึดตามทฤษฎีและแนวคิดของออสูเบล ซึ่งการเรียนรู้เกิดขึ้นได้เมื่อผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ใหม่ผสมผสานกับความรู้เดิม ผู้เรียนได้ฝึกการใช้ความคิดเชื่อมโยงโดยมีสาระเป็นสื่อ ผู้สอนจะมีความสำคัญในการช่วยเหลือให้ผู้เรียนให้มีความคิดรวบยอด การเขียนแผนผังความคิดรวบยอดจะช่วยให้ผู้สอนเลือกจัดระบบ ระเบียบในการนำเสนอข้อมูลให้เหมาะสมกับผู้เรียนได้ ผู้สอนสามารถใช้วิธีการให้ความคิดรวบยอดและกฎเกณฑ์แก่ผู้เรียนเป็นการนำเข้าสู่บทเรียนก่อนลงมือสอนรายละเอียดอย่างได้ผล

3.3.3 การประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งผู้สอนให้สาระหลักที่ใช้เป็นสื่อเชื่อมโยงความรู้ใหม่และความรู้เก่าให้เข้ากัน ผู้สอนเสนอเนื้อหาใหม่ เช่น กระตุ้นให้ผู้เรียนตั้งใจฟัง เสนอสาระอย่างกระจ่างและเป็นระบบ ผู้สอนให้ผู้เรียนผสมผสานความรู้ ประกอบด้วย กระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงการบูรณาการ กระตุ้นให้ผู้เรียนตื่นตัวในการเรียนรู้ กระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความกระจ่างของเรื่องที่เรียนรู้

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ คือสำนักงานบัญชีที่จดทะเบียนในจังหวัดอุดรธานี จำนวน 32 แห่ง จากนั้นจึงนำไปคำนวณหากลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการคำนวณของกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) และกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างเท่ากับ .05 จากการคำนวณ สรุปได้ว่าประชากรตัวอย่างที่ต้องใช้

ในการศึกษาขั้นต้น คือ 30 ผู้วิจัยจึงทำการแจกแบบสอบถามทั้งหมด 30 ชุด โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) ในการเก็บแบบสอบถาม

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่สร้างขึ้นจากการวิจัย ทฤษฎี แนวคิดและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับ ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดทำข้อมูลทางบัญชีของสำนักงานบัญชีใน จังหวัดอุดรธานี โดยที่ข้อคำถามได้ครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ที่ต้องการวิจัยและแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามด้านปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบ โดยให้ผู้ตอบทำเครื่องหมายถูกในช่องว่างตาม ตัวเลือกที่กำหนดไว้ในแบบสอบถาม โดยลักษณะคำถามเป็นแบบให้เลือกตอบ (Multiple Choice)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ โดยใช้คำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับตามแบบของ Likers

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดทำข้อมูลทางบัญชีของสำนักงานบัญชีในจังหวัด อุดรธานีโดยใช้คำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ ตามแบบของ Likers

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้วิธีคำนวณโดยแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจและประสิทธิภาพการจัดทำข้อมูลทางบัญชี ด้วยวิธีประมวลผลทางสถิติเชิงพรรณนา โดยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ ซึ่งประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยการนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางควบคู่กับการบรรยายและสรุปผลการศึกษา โดยการกำหนดการให้คะแนนคำตอบของแบบสอบถาม (ชานินทร์ ศิลป์จารุ, 2548) การวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่าง ปัจจัยส่วนบุคคลกับประสิทธิภาพการจัดทำข้อมูลทางบัญชี โดยใช้สถิติ Independent Sample t-test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย 2 กลุ่ม และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่มากกว่า 2 กลุ่ม และ การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ด้วยสถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อใช้หาค่าความสัมพันธ์ของตัวแปร 2 ตัวที่เป็นอิสระกัน ใช้

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของสำนักงานบัญชีในจังหวัดอุดรธานี พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีจำนวนนักบัญชีในสำนักงาน คิดเป็นร้อยละ 53.3 ระยะเวลาที่สำนักงานบัญชีเปิดทำการ 5-7 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.7 ประเภทการจัดตั้งของสำนักงานบัญชีเป็นบุคคลธรรมดา/คณะบุคคล คิดเป็นร้อยละ 23.0 จำนวนลูกค้าที่เคยใช้บริการไม่เกิน 100 ราย คิดเป็นร้อยละ 60.0 และ วุฒิกการศึกษาของผู้ปฏิบัติงานทางบัญชีในสำนักงาน อยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 80.0

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจทางบัญชีของนักบัญชีในจังหวัดอุดรธานี พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ย 3.64 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ในข้อ “มีความรู้ ความ

เข้าใจด้านการจัดทำและการสอบบัญชี” มีระดับความคิดเห็นสูงสุด ที่ค่าเฉลี่ย 3.84 รองลงมาคือ “ท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีแต่ละประเภท” ที่ค่าเฉลี่ย 3.83 และ ในข้อ “มีความสามารถในการวางแผนการทำงานทางบัญชี” มีระดับความคิดเห็นต่ำที่สุด ที่ค่าเฉลี่ย 3.26

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดทำข้อมูลทางบัญชีของสำนักงานบัญชี พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ย 3.91 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ในข้อ “ท่านสามารถรักษาผลประโยชน์สูงสุดให้กับลูกค้าในการจัดทำบัญชี” มีระดับความคิดเห็นสูงสุด ที่ค่าเฉลี่ย 4.33 รองลงมาคือ “ท่านมีการจัดเตรียมข้อมูลและติดตามเอกสารลูกค้าอย่างต่อเนื่องเพื่อเตรียมพร้อมในการจัดทำบัญชีในแต่ละเดือน” ที่ค่าเฉลี่ย 4.10 และ ในข้อ “ท่านมีความเข้าใจและสามารถจัดทำข้อมูลทางบัญชีตามหลักบัญชีได้อย่างถูกต้อง” มีระดับความคิดเห็นต่ำที่สุด ที่ค่าเฉลี่ย 3.73

การทดสอบสมมติฐาน

1) การทดสอบสมมติฐานที่ 1 : สำนักงานบัญชีที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีประสิทธิภาพการจัดทำข้อมูลทางบัญชีของสำนักงานบัญชีในจังหวัดอุดรธานีแตกต่างกัน ผลการพิสูจน์สมมติฐานพบว่า สำนักงานบัญชีที่มีจำนวนนักบัญชีในสำนักงาน ระยะเวลาที่สำนักงานบัญชีเปิดทำการ ประเภทการจัดตั้งของสำนักงานบัญชี จำแนกตามจำนวนลูกค้าที่เคยใช้บริการ และ วุฒิการศึกษาของผู้ปฏิบัติงานทางบัญชีในสำนักงานแตกต่างกันมีประสิทธิภาพการจัดทำข้อมูลทางบัญชีของสำนักงานบัญชีในจังหวัดอุดรธานีแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2) การทดสอบสมมติฐานที่ 2: ความรู้ความเข้าใจทางบัญชีของนักบัญชีในจังหวัดอุดรธานี มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการจัดทำข้อมูลทางบัญชีของสำนักงานบัญชีในจังหวัดอุดรธานี ผลจากการวิเคราะห์การพิสูจน์สมมติฐานพบว่า ความรู้ความเข้าใจทางบัญชีของนักบัญชีในจังหวัดอุดรธานี มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการจัดทำข้อมูลทางบัญชีของสำนักงานบัญชีในจังหวัดอุดรธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยที่มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับค่อนข้างสูง และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน (Pearson Correlation = 0.750, Sig = .000)

อภิปรายผล

จากผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า สำนักงานบัญชีที่มีจำนวนนักบัญชีในสำนักงาน ระยะเวลาที่สำนักงานบัญชีเปิดทำการ ประเภทการจัดตั้งของสำนักงานบัญชี จำแนกตามจำนวนลูกค้าที่เคยใช้บริการ และ วุฒิการศึกษาของผู้ปฏิบัติงานทางบัญชีในสำนักงานแตกต่างกันมีประสิทธิภาพการจัดทำข้อมูลทางบัญชีของสำนักงานบัญชีในจังหวัดอุดรธานีแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณฐา ธรเจริญกุล (2561) สมรรถนะของพนักงานบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน กรณีศึกษาสถานประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ สถานประกอบการที่มีข้อมูลทั่วไปขององค์กรแตกต่างกัน ได้แก่ ประเภทอุตสาหกรรม ลักษณะของสถานประกอบการ จำนวนปีที่เปิดดำเนินการ จำนวนโรงงาน/สำนักงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานบัญชี ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากผลการพิสูจน์สมมติฐานพบว่า ความรู้ความเข้าใจทางบัญชีของนักบัญชีในจังหวัดอุดรธานี มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการจัดทำข้อมูลทางบัญชีของสำนักงานบัญชีในจังหวัดอุดรธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ระดับ 0.05 โดยที่มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับค่อนข้างสูง และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ แคนทรียา วันวงค์ (2564) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของนักบัญชีในกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า คุณสมบัตของการปฏิบัติงานของนักบัญชี ด้านความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับบัญชีของผู้จัดทำบัญชี โดยรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.85 และ S.D = 0.53) และประสพการณ์ในการทำงานของผู้จัดทำบัญชี โดยรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.82 และ S.D = 0.5) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของนักบัญชี ด้านความเชื่อถือได้ของงบการเงิน ด้านความถูกต้องของงบการเงิน และด้านความมีจรรยาบรรณวิชาชีพของนักบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ควรมีการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ และพัฒนาความรู้ใหม่ให้กับนักบัญชีที่ปฏิบัติงานอยู่ภายในสำนักงานบัญชี เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาโดยศึกษาข้อมูลเชิงลึก โดยใช้แบบสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดยิ่งขึ้น
2. ควรศึกษาปัจจัยอื่นๆ เช่น ปัจจัยด้านแรงจูงใจ หรือปัจจัยการแข่งขัน ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดทำข้อมูลทางบัญชีของสำนักงานบัญชีในจังหวัดอุดรธานี เพื่อให้ทราบสาเหตุที่แน่ชัด และสามารถนำผลไปใช้ในการวางแผนการพัฒนาปรับปรุงให้ประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีของสำนักงานบัญชีสูงขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ได้รับความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากท่านอาจารย์อมรลักษณ์ ศิริทองสุข ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำปรึกษาและข้อมูลต่างๆเกี่ยวกับการจัดทำวิจัย จนสามารถพัฒนาเป็นงานวิจัยที่สมบูรณ์ฉบับนี้ได้ ตลอดจนการให้กำลังใจกับผู้ทำวิจัยมาโดยตลอด ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ท้ายที่สุดนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ผู้ให้กำเนิดเลี้ยงดู ที่ให้การสนับสนุน และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา ขอขอบพระคุณพี่ๆ น้องๆ ในครอบครัว และเพื่อนๆ ทุกคนที่ให้กำลังใจสนับสนุนช่วยเหลือในทุกๆ ด้าน ตลอดจนการศึกษาทำวิจัยที่ทำให้ได้มีวันที่สำเร็จการศึกษาและความทรงจำอันมีเกียรติ

เอกสารอ้างอิง

กิตติศักดิ์ มะลัย. (2557). ผลกระทบของการควบคุมภายในเชิงกลยุทธ์ที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีของวิทยาลัยเทคโนโลยีอาชีวศึกษาเอกชนในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการบัญชี คณะการบัญชีและการจัดการมหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2563). ระบบคลังข้อมูลธุรกิจ. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 มกราคม 2565 จาก <http://datawarehouse.dbd.go.th/bdw/search/search2.html>

- ฉันทกร จันทร์สาส์น. (2556). การจัดการกำไรและมูลค่าหนี้สินของบริษัทในกลุ่มอาหารและเครื่องดื่มในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วารสารบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนครราชสีมา. ปีที่ 12 ฉบับที่ 2.
- ปาริชาติ มณีมัย. (2553). การจัดทำบัญชีและการใช้ข้อมูลทางการบัญชีของผู้ประกอบธุรกิจที่พำนักกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน. การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 8. มหาวิทยาลัยมหาดใหญ่.
- เพ็ญธิดา พงษ์ธานี. (2552). คุณลักษณะของบัณฑิตสาขาการบัญชีที่องค์กรและผู้รับผิดชอบงานด้านบัญชีพึงประสงค์. รายงานการวิจัยมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ไศรยา บุตรอินทร์, วราพร เปรมพาณิชย์นุกูล และชจิต ก้อนทอง. (2557). ผลกระทบของการเรียนรู้มาตรฐานการบัญชีที่มีต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชีของผู้ทำบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 4(33), 118-129.
- สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2560). มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศ ฉบับที่ 2 การพัฒนาทางวิชาชีพพระยะเริ่มแรก - ความรู้ความสามารถเชิงเทคนิค (ฉบับปรับปรุง). สืบค้นเมื่อ 8 มกราคม 2565 จาก <https://www.tfac.or.th/upload/9414/OQdg2sK1Bf.pdf>
- สำนักกำกับดูแลธุรกิจ. (2553). ปัญหาและข้อบกพร่องที่พบในธุรกิจรับทำบัญชีในปริมาณสูง. สืบค้นเมื่อ 8 มกราคม 2565 จาก https://www.excelthai.com/2010/01/blogpost_22.html
- Millet. (1954). *Management in the Public Service. The quest for effective performance.* New York: McGraw-Hill Book